

Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University

Vol. 13 No.1 (January–June) 2021

การออกแบบผลิตภัณฑ์ชุดมีดประดับ ด้วยอัตลักษณ์ปราสาทหินพนมวัน สำหรับกลุ่มหมู่บ้านโพธิ์ อ.เมือง จ.นครราชสีมา

กิตติศักดิ์ ธรรมศักดิ์ชัย

คณะศิลปกรรมและออกแบบอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

Email: kittisak54630710@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุดมีดประดับ ด้วยอัตลักษณ์ปราสาทหินพนมวัน สำหรับกลุ่มหมู่บ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผลการประเมินความพึงพอใจผลิตภัณฑ์ชุดมีดประดับที่ใช้อัตลักษณ์ปราสาทหินพนมวันมาออกแบบ สำหรับกลุ่มหมู่บ้านโพธิ์ อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.06 และมีความพึงพอใจบรรจุภัณฑ์ชุดมีดประดับที่ใช้อัตลักษณ์ปราสาทหินพนมวันมาออกแบบ อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.04 และผลจากการเปรียบเทียบความต้องการผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ชุดมีดประดับแบบเดิม และ ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ชุดมีดประดับที่ใช้อัตลักษณ์ปราสาทหินพนมวันมาออกแบบ สำหรับกลุ่มหมู่บ้านโพธิ์ พบว่ามีผู้ที่สนใจและมีความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์ชุดมีดประดับด้วยอัตลักษณ์ปราสาทหินพนมวัน ที่ได้รับการออกแบบขึ้นมาใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 65 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 98.5 ซึ่งเหตุผลในการเลือกซื้อสินค้าผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ชุดมีดประดับ จากผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือ ผลิตภัณฑ์มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 42.4 รองลงมาคือด้านประโยชน์การใช้สอยของผลิตภัณฑ์ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8 รองลงมา คือด้านความสวยงาม จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 18.2 และด้านต้นทุนต่ำแต่มีคุณภาพสูง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 7.6 ตามลำดับ จากผลการประเมินความพึงพอใจจากกลุ่มผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์จำนวน 66 คน

ผลที่เกิดจากการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ทางสมาชิกกลุ่มหมู่บ้านโพธิ์ มีความพึงพอใจเป็นอย่างมากซึ่งผลที่เกิดกับชุมชนนั้นก็คือ ชุมชนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาต่อยอดเพื่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้มากยิ่งขึ้นและเพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนให้คงอยู่คู่กับชุมชนและสังคมได้ต่อไป

คำสำคัญ : ผลิตภัณฑ์ชุดมีดประดับ, บรรจุภัณฑ์ชุดมีดประดับ, อัตลักษณ์ปราสาทหินพนมวัน

The Design of a Knife Set by a Phanomwan Person for the Banpo Knife Smithing group, Mueang district, Nakhon Ratchasima province

Kittisak Tammasakchai

Faculty of Fine Arts and Industrial Design, Rajamangala University of Technology Isan

E-mail: kittisak54630710@gmail.com

ABSTRACT

A study of the design of a knife set by a Panomwan man for the Banpo knife smithing group, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province. The satisfaction assessment is a result of the handcrafted design and production of a knife set by subject's Panomwan Ancient Castle for Ban Pho knife. The forging community was at a high level, with mean = 4.43 and standard deviation (SD) = 0.06, as well as the satisfaction of the handcrafted packaging of the knife design was at the highest level with mean = 4.52 and SD = 0.04. The product and packaging of the knife sets required comparison between the original and the new designed by the identity's Panomwan Ancient Castle for Ban Pho knife forging community. Results found that 65 persons, 98.5%, had purchased the original handcrafted knife set. The most popular reasons from respondents were the product identity, 28 persons (42.4%); followed by product utility with 21 persons (31.8%); beauty, with 12 persons (18.2%); and low cost but high quality with 5 persons (7.6%). The satisfaction assessment resulted from 66 persons.

Results found that the members of Ban Pho knife forging community have been very satisfied. The consequence of the community is they could bring the knowledge to develop further job creation, career building, and the generation of more revenue for the community, as well as preserving the art and culture of the community, to remain with the community and society.

Keywords: The handcrafted product of the knife set, packaging of knife set, Panomwan Ancient Castle

บทนำ

จังหวัดนครราชสีมา เป็นจังหวัดที่มีแหล่งประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนานหลายยุคหลายสมัย อีกทั้งยังมีศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลายและยังถูกรักษาสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน เช่น ภาษา การแต่งกาย ข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่สามารถพบเห็นได้ในบริเวณชุมชนของจังหวัดนครราชสีมา นอกจากนี้ยังมีแหล่งโบราณสถานที่สำคัญและมีชื่อเสียงของจังหวัดนครราชสีมาได้แก่ปราสาทหินพิมาย ตั้งอยู่อำเภอพิมาย และปราสาทหินพนมวัน ซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์เช่นกัน ตั้งอยู่ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง ซึ่งปราสาทดังกล่าวเหล่านี้ถูกสร้างขึ้นในสมัยขอมโบราณ ล้วนบ่งบอกถึงอารยธรรมที่เก่าแก่ แสดงถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อและการเคารพในศาสนา ซึ่งเห็นได้จากการแกะสลักลวดลายลงบนหินในบริเวณโดยรอบตัวปราสาท มีความเป็นเอกลักษณ์ สิ่งเหล่านี้ได้ถูกสืบทอดมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนานจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน แต่อาจจะมีการพัฒนาต่อยอด ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมาตามยุคตามสมัย ผ่านการบอกเล่าและประสบการณ์ที่ผ่านมาของแต่ละบุคคล

อาชีพตีมีด เป็นอาชีพที่มีชื่อเสียงอีกแห่งหนึ่งในตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นอาชีพที่ยังนิยมทำกันอยู่ในบริเวณชุมชน โดยมีการสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ปัจจุบันได้มีการรวมกลุ่มตีมีดเพื่อส่งขายไปตามสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งรูปแบบของมีดจะขึ้นอยู่กับความต้องการของลูกค้าและแบบมาตรฐาน รูปแบบของสินค้าจึงไม่มีความแตกต่างไปจากกลุ่มตีมีดอื่น ๆ ทำให้เกิดปัญหาในการแข่งขันในกลุ่มตลาดเดียวกัน ขาดการ

ดึงดูดใจ โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจ ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่สำคัญอีกกลุ่มหนึ่งที่มีกำลังการซื้อและพร้อมที่จะจ่ายหากเกิดความพึงพอใจในสินค้านั้น ๆ โดยเฉพาะเป็นสินค้าที่มีเอกลักษณ์ตามแต่ละสถานที่นั้น ๆ

ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุดมีดระดับสำหรับกลุ่มตีมีดบ้านโพธิ์ เพื่อจำหน่ายเป็นของฝากของที่ระลึก และสามารถใช้ประดับตกแต่งได้ โดยการใช้อัตลักษณ์ของลวดลายในบริเวณปราสาทหินพนมวัน มาทำการออกแบบ เพื่อให้เกิดสินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นอย่างสร้างสรรค์ โดยอาศัยเทคนิคของช่างฝีมือในท้องถิ่น สามารถนำไปเป็นแนวทางให้กับกลุ่ม หรือผู้ประกอบการในการต่อยอดผลิตภัณฑ์จากศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนในรูปแบบอื่น ๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายและกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ว่าด้วยเรื่องความสามารถในด้านการแข่งขัน สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน เกิดการพัฒนาฝีมือและรูปแบบของผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มทางเลือกให้กับกลุ่มผู้บริโภคที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น และสามารถสร้างความเข้มแข็งในด้านเศรษฐกิจในระดับชุมชนให้มั่นคงสืบไป (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561, น.8)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ปราสาทหินพนมวัน มาใช้ร่วมในการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุดมีด

ระดับ สำหรับกลุ่มที่มีบ้านโพธิ์ อ.เมือง จ.นครราชสีมา

2. เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ชุดมีดประดับด้วยอัตลักษณ์ปราสาทหินพนมวัน สำหรับกลุ่มที่มีบ้านโพธิ์ อ.เมือง จ.นครราชสีมา

3. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ชุดมีดประดับแบบเดิม และผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ชุดมีดประดับที่ใช้อัตลักษณ์ปราสาทหินพนมวันมาออกแบบ จากกลุ่มผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ขั้นตอนการศึกษาอัตลักษณ์ปราสาทหินพนมวัน มาใช้ร่วมในการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุดมีดประดับ สำหรับกลุ่มที่มีบ้านโพธิ์ อ.เมือง จ.นครราชสีมา ได้จากการลงพื้นที่ภาคสนามบริเวณปราสาทหินพนมวัน โดยการบันทึกภาพเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ควบคู่ไปกับการศึกษาค้นคว้าจาก ตำรา หนังสือ เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังมีการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มที่มีบ้านโพธิ์ซึ่งจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ขั้นตอนและกรรมวิธีการผลิตของกลุ่มที่มีบ้านโพธิ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผ่านการตรวจการหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลการวิเคราะห์ในรูปแบบการบรรยายเชิงพรรณนา

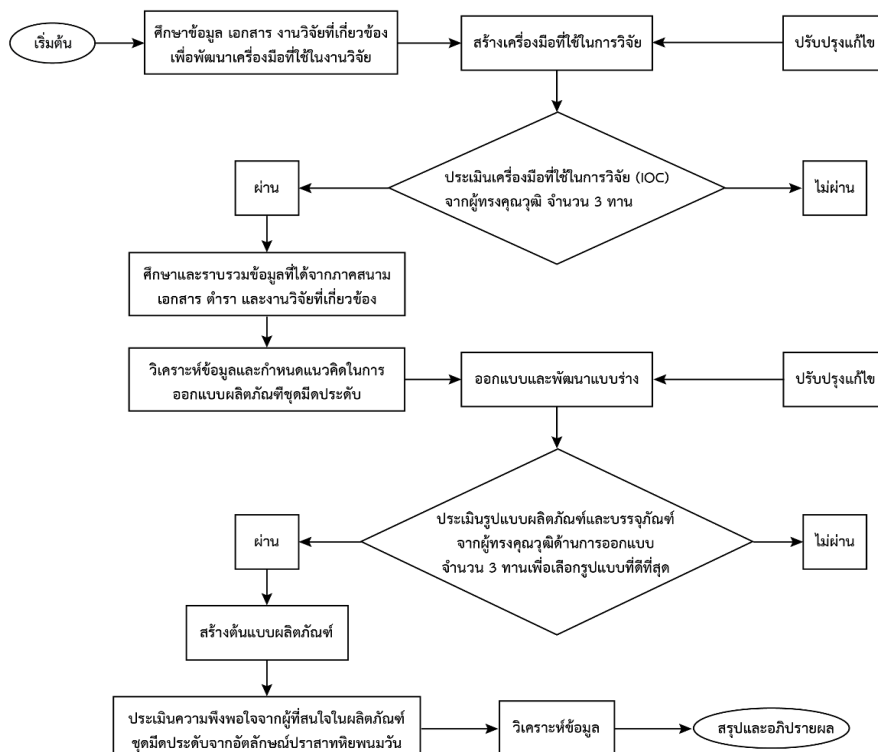
2. ขั้นตอนการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ชุดมีดประดับด้วยอัตลักษณ์ปราสาทหินพนมวัน สำหรับกลุ่มที่มีบ้านโพธิ์ อ.เมือง จ.นครราชสีมา ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น และนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ มาทำการออกแบบร่างผลิตภัณฑ์ชุดมีดประดับและบรรจุภัณฑ์ด้วยอัตลักษณ์ปราสาทหินพนมวัน พร้อมแบบจำลองเบื้องต้น เพื่อให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย และนำไปประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ จำนวน 3 ท่าน จากนั้นนำมาวิเคราะห์และสรุปผลเพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบที่ดีที่สุด นำผลที่ได้และข้อเสนอแนะ มาทำการปรับปรุง และสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ชุดมีดประดับด้วยอัตลักษณ์ปราสาทหินพนมวัน สำหรับกลุ่มที่มีบ้านโพธิ์ ต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบประเมินความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่ผ่านการตรวจการหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ โดยการหาค่าเฉลี่ย (X Bar) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สรุปผลการวิเคราะห์เป็นตารางและการบรรยายเชิงพรรณนา

3. ขั้นตอนการเปรียบเทียบความต้องการผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ชุดมีดระดับแบบเดิม และ ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ชุดมีดระดับที่ใช้สัญลักษณ์ปราสาทหินพนมวันมาออกแบบจากกลุ่มตัวอย่างที่สนใจผลิตภัณฑ์ จำนวน 66 คน โดยมาจากจำนวนประชากรที่สนใจและเข้ามาเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ ประมาณ 80 คนต่อเดือน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือแบบสอบถามความพึงพอใจ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อหาค่าการเปรียบเทียบความต้องการผลิตภัณฑ์ชุดมีดระดับแบบเดิมและแบบใหม่ที่พัฒนาขึ้น รวมไปถึงสอบถามความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่างที่

มีผลต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ด้วยสัญลักษณ์ปราสาทหินพนมวันในครั้งนี้ด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบประเมินความพึงพอใจจากผู้สนใจผลิตภัณฑ์ ที่ผ่านการตรวจการหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจจากผู้สนใจผลิตภัณฑ์ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าร้อยละ สรุปผลการวิเคราะห์เป็นตารางและการบรรยายเชิงพรรณนา

ภาพที่ 1 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัยทั้งกระบวนการ

เน้นความเป็นวัฏจักรของความรู้ ยึดมั่นคุณธรรมให้เชิดชู เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่สากล

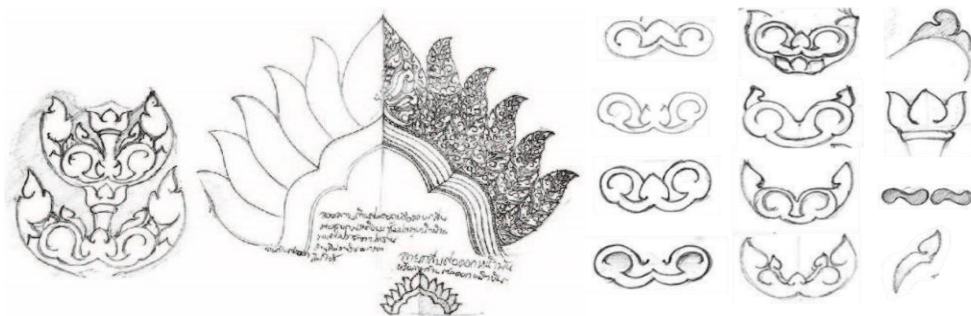

ผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลด้านเอกสารและงานวิจัย รวมถึงการลงพื้นที่ปราสาทหินพนมวัน พบว่าลวดลายพรรณพฤกษาที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น

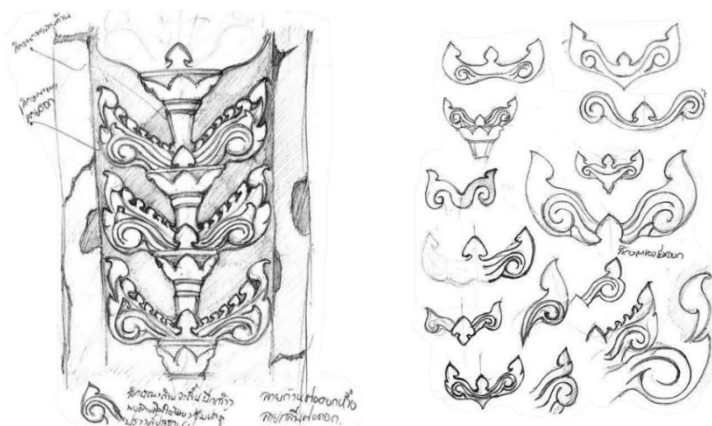
เด่น สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบลวดลายประดับบนชุดมิดี สำหรับกลุ่มที่มีดบ้านโพธิ์ ได้แก่

ลายก้านต่อดอกหน้าบ้านซุ้มประตูปราสาทประธาน

ภาพที่ 2 การวิเคราะห์อัตลักษณ์ลายก้านต่อดอกหน้าบ้านซุ้มประตูปราสาทประธาน

ลายก้านต่อดอกบริเวณกรอบประตูปราสาทประธาน

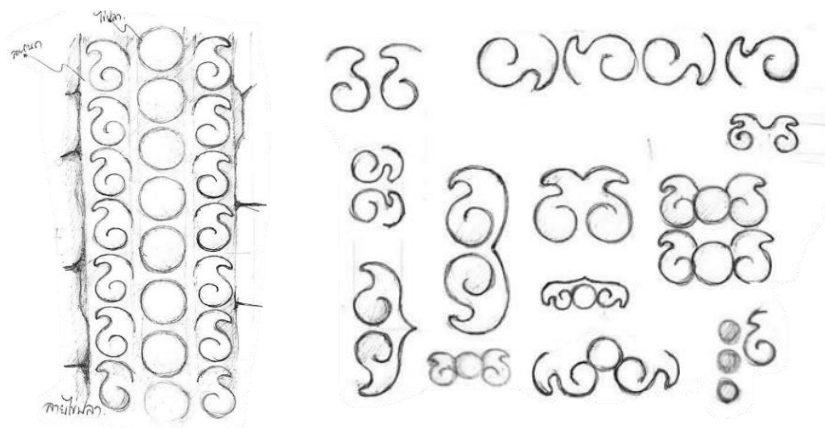

ภาพที่ 3 การวิเคราะห์อัตลักษณ์ลายก้านต่อดอกบริเวณกรอบประตูปราสาทประธาน

เน้นความเป็นวัง บลูคองคความรู ยึดมั่นคุณธรรมให้เชิดชู เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่สากล

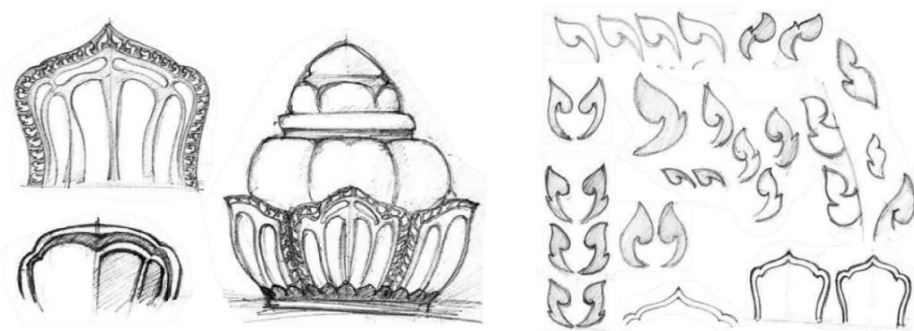

ลายไข่ปลาบริเวณกรอบประตูปรางค์ประธาน

ภาพที่ 4 การวิเคราะห์อัตลักษณ์ลายไข่ปลาบริเวณกรอบประตูปรางค์ประธาน

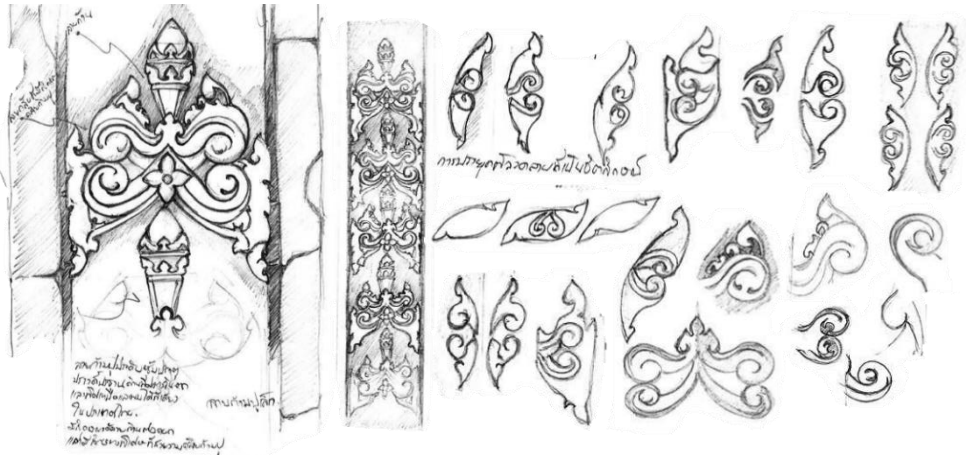
ลายดอกบัวยอดปราสาทปรางค์ประธาน

ภาพที่ 5 การวิเคราะห์อัตลักษณ์ลายดอกบัวยอดปราสาทปรางค์ประธาน

ลายก้ามปูบริเวณกรอบประตูพรางค์ประธาน

ภาพที่ 6 การวิเคราะห์อัตลักษณ์ลายก้ามปูบริเวณกรอบประตูพรางค์ประธาน

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์จากความเหมาะสมของรูปร่างและรูปทรงของมิต ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุดมิตประดับได้ดีที่สุด สรุปได้ว่า รูปทรงของมิตเหนือหรือมิตอเนนมีความเหมาะสมที่สุดเนื่องจาก รูปทรงมีความสวยงาม เหมาะแก่การนำมาออกแบบ และจำหน่ายเป็นสินค้าของที่ระลึกได้ ซึ่งมิตเหนือเนนนั้น เป็นมิตที่ชาวบ้านทั่วไปนิยมใช้พกพาติดตัว เป็นมิตเอนกประสงค์ สามารถใช้งานได้อย่างหลากหลาย อีกทั้งยังนิยมนำมาทำเป็นมิตสำหรับตั้งโชว์หรือใช้ประดับเพื่อความสวยงามอีกด้วย

จากนั้นผู้วิจัยจึงได้ออกแบบชุดมิตโดยนำลวดลายที่ได้จากการวิเคราะห์เบื้องต้นมาประยุกต์เป็นลวดลายประดับบนผลิตภัณฑ์ชุดมิตที่มีการออกแบบรูปทรงให้มีความเหมาะสม

กับลวดลาย และคำนึงถึงความสวยงามโดยรวมจำนวน 5 รูปแบบ ดังนี้

แบบร่างผลิตภัณฑ์ชุดมิตประดับ ด้วยอัตลักษณ์ลายก้ามปูดอกหน้าบ้านซุ้มประตูพรางค์ประธาน ปราสาทหินพนมวัน

ภาพที่ 7 แบบร่างผลิตภัณฑ์ชุดมิตประดับ ด้วยอัตลักษณ์ลายก้ามปูดอกหน้าบ้านซุ้มประตู

แบบร่างผลิตภัณฑ์ชุดมีดประดับ ด้วยอัตลักษณ์ลายก้านต่อดอกกรอบประตูปรางค์
ประธาน ปราสาทหินพนมวัน

ภาพที่ 8 แบบร่างผลิตภัณฑ์ชุดมีดประดับ
ด้วยอัตลักษณ์ลายก้านต่อดอกกรอบประตูปรางค์

แบบร่างผลิตภัณฑ์ชุดมีดประดับด้วย
อัตลักษณ์ลายไขปลาประดับกรอบประตูปรางค์
ประธาน ปราสาทหินพนมวัน

ภาพที่ 9 แบบร่างผลิตภัณฑ์ชุดมีดประดับ
ด้วยอัตลักษณ์ลายไขปลาประดับกรอบประตูปรางค์

แบบร่างผลิตภัณฑ์ชุดมีดประดับ ด้วยอัตลักษณ์ลายดอกบัวยอดปราสาทปรางค์ประธาน
ปราสาทหินพนมวัน

ภาพที่ 10 แบบร่างผลิตภัณฑ์ชุดมีดประดับ
ด้วยอัตลักษณ์ลายดอกบัวยอดปราสาท

แบบร่างผลิตภัณฑ์ชุดมีดประดับ ด้วยอัตลักษณ์ลายก้ามปูบริเวณกรอบประตูปรางค์
ประธาน ปราสาทหินพนมวัน

ภาพที่ 11 แบบร่างผลิตภัณฑ์ชุดมีดประดับ
ด้วยอัตลักษณ์ลายก้ามปู

ผลจากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบจำนวน 3 ท่าน พบว่า รูปแบบผลิตภัณฑ์ชุดมีดประดับด้วยอัตลักษณ์ลายก้ามปูมีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.24

จากนั้น ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดจากลายก้ามปูที่ได้จากการประเมินแบบร่างผลิตภัณฑ์ชุดมีดประดับ จากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ มาออกแบบร่างบรรจุภัณฑ์ชุดมีดประดับ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกัน จำนวน 5 รูปแบบ ดังนี้

ภาพที่ 12 บรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ชุดมีดประดับ
ด้วยอัตลักษณ์ลายก้ามปู รูปแบบที่ 1

ภาพที่ 15 บรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ชุดมีดประดับ
ด้วยอัตลักษณ์ลายก้ามปู รูปแบบที่ 4

ภาพที่ 13 บรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ชุดมีดประดับ
ด้วยอัตลักษณ์ลายก้ามปู รูปแบบที่ 2

ภาพที่ 16 บรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ชุดมีดประดับ
ด้วยอัตลักษณ์ลายก้ามปู รูปแบบที่ 5

ภาพที่ 14 บรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ชุดมีดประดับ
ด้วยอัตลักษณ์ลายก้ามปู รูปแบบที่ 3

สรุปผลการประเมินแบบร่างบรรจุภัณฑ์
ผลิตภัณฑ์ชุดมีดประดับ ด้วยอัตลักษณ์ลายก้ามปู
ทั้ง 5 รูปแบบ พบว่า แบบร่างบรรจุภัณฑ์รูปแบบ
ที่ 2 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดย
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 และมีส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐานเท่ากับ 0.12

จากผลการประเมินแบบร่างผลิตภัณฑ์และ
บรรจุภัณฑ์ จากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ
ผู้วิจัยจึงได้ผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุ
ภัณฑ์ชุดมีดประดับ ด้วยอัตลักษณ์ปราสาทหิน
พนมวันขึ้น และนำไปประเมินความพึงพอใจจาก

กลุ่มผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์ เพื่อเปรียบเทียบความต้องการผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์รูปแบบเดิมกับผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์รูปแบบใหม่ที่พัฒนาขึ้น ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 17 ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ชุดมีดประดับ กลุ่มมีดบ้านโพธิ์ รูปแบบเดิม

ภาพที่ 18 ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ชุดมีดประดับ ด้วยอัตลักษณ์ปราสาทหินพนมวัน รูปแบบใหม่

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบข้อมูลความคิดเห็นด้านผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ชุดมีดประดับแบบเดิมและแบบใหม่ ที่ใช้อัตลักษณ์ปราสาทหินพนมวันมาออกแบบ จากกลุ่มผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์

คุณลักษณะ	คะแนนเฉลี่ย (N=66)	ความพึงพอใจ โดยรวม
ความพึงพอใจด้านผลิตภัณฑ์ชุดมีดประดับ รูปแบบเดิม	3.45	พึงพอใจปานกลาง
ความพึงพอใจด้านผลิตภัณฑ์ชุดมีดประดับ รูปแบบใหม่	4.43	พึงพอใจมาก
ความพึงพอใจด้านบรรจุภัณฑ์ชุดมีดประดับ รูปแบบเดิม	3.25	พึงพอใจปานกลาง
ความพึงพอใจด้านบรรจุภัณฑ์ชุดมีดประดับ รูปแบบใหม่	4.52	พึงพอใจมากที่สุด

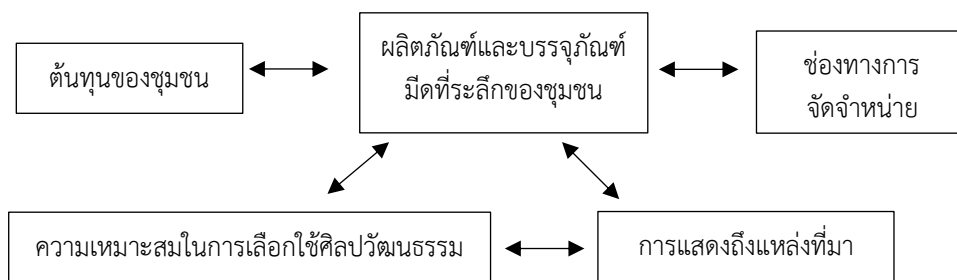

ตารางที่ 2 ตารางแสดงข้อมูลความคิดเห็น เกี่ยวกับความต้องการผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ชุดมิดีระดับแบบเดิม และ ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ชุดมิดีระดับด้วยอัตลักษณ์ปราสาทหินพนมวัน สำหรับกลุ่มตมิตบ้านโพธิ์ ที่ออกแบบขึ้นมาใหม่

ประเด็นข้อคำถาม	จำนวน (N=66)	ร้อยละ
ความต้องการในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุดมิดีระดับ ระหว่างแบบเดิมและแบบใหม่ ของผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์		
ผลิตภัณฑ์ชุดมิดีระดับแบบเดิม	1	1.5
ผลิตภัณฑ์ชุดมิดีระดับแบบใหม่	65	98.5
รวม	66	100
เหตุผลในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุดมิดีระดับ กลุ่มตมิตบ้านโพธิ์ ของกลุ่มผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์		
ประโยชน์การใช้สอย	21	31.8
ความสวยงาม	12	18.2
มีรูปแบบที่ทันสมัยและง่ายต่อการซ่อมแซม	0	0
ต้นทุนต่ำมีคุณภาพสูง	5	7.6
มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว	28	42.4
รวม	66	100

จากการดำเนินงานวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์กระบวนการ และขั้นตอนในการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ชุมชนร่วมกับศิลปินวัฒนธรรมท้องถิ่น ผู้วิจัยสามารถ

สรุปกระบวนการ ในการใช้ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ร่วมกับการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ชุมชน ได้ดังนี้

ภาพที่ 19 แสดงกรอบการประยุกต์ใช้ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ร่วมกับการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ มิดีที่ระลึกของชุมชน

เน้นความเป็นวัง ปู่ทองของความรู้ ยึดมั่นคุณธรรมให้เชิดชู เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่สากล

การใช้ต้นทุนของชุมชนในขั้นตอนกระบวนการผลิตที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง ผู้ออกแบบควรศึกษาและคำนึงถึงต้นทุนของชุมชน ในการสร้างผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพของชุมชน ซึ่งได้แก่ วัตถุดิบ ฝีมือ แรงงาน แหล่งผลิต หรือเทคนิควิธีการของช่างในชุมชน ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกันได้ เพื่อให้เกิดศักยภาพและประสิทธิภาพที่สูงสุดกับชุมชนได้อย่างแท้จริง อีกทั้งชุมชนนั้นสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเองได้ต่อไป

ความเหมาะสมในการเลือกศิลปวัฒนธรรม หมายถึง การใช้ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนมาประยุกต์ใช้ร่วมกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ ควรศึกษาให้ลึกซึ้งและคำนึงถึงความเหมาะสมในการนำศิลปวัฒนธรรมมาออกแบบ หรือการนำไปใช้ และรวมไปถึงความเชื่อในด้านต่าง ๆ ของคนในชุมชน เพื่อป้องกันการเกิดผลกระทบที่จะอาจเกิดขึ้นในภายหลัง

การแสดงถึงแหล่งที่มาอย่างชัดเจน หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อของที่ระลึกนั้น ควรแสดงถึงแหล่งที่มาของผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ชุมชนหรือศิลปวัฒนธรรมของชุมชนได้อย่างชัดเจน ทั้งในด้านของรูปแบบผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์และลวดลายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบไม่ก่อให้เกิดความสับสน และการตีความหมายที่ผิดของผู้บริโภค ซึ่งอาจทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นไม่ได้ทำหน้าที่ช่วยส่งเสริมชุมชนได้อย่างแท้จริง

การส่งเสริมทางการตลาดหรือช่องทางการจัดจำหน่าย หมายถึง ผู้ออกแบบ ควรคำนึงถึงแหล่งจัดจำหน่าย ไม่ว่าจะเป็นการวางจำหน่ายตามห้างร้าน สถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนหรือผ่านทางช่องทางออนไลน์ (Online) รวมไปถึงในด้าน

อื่น ๆ ที่เหมาะสม เพราะปัญหาส่วนใหญ่ของผลิตภัณฑ์ชุมชนนั้นก็คือ การสร้างผลิตภัณฑ์ออกมาแล้ว แต่ไม่สามารถหาช่องทางการจัดจำหน่ายได้ ดังนั้นผู้ออกแบบควรคิดให้ครอบคลุมถึงการส่งเสริมทางการตลาด และการจัดจำหน่าย ให้สอดคล้องกับพื้นที่และศักยภาพของชุมชนด้วย ซึ่งรวมไปถึงระบบการขนส่งในรูปแบบต่าง ๆ ที่ชุมชนสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

ผลที่เกิดจากการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้หาข้อมูลและศึกษาถึงชุมชนโดยรอบและในบริเวณใกล้เคียง ที่จะสามารถลงไปช่วยเหลือและพัฒนาในด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ของชุมชน ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการ และการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าเพื่อการแข่งขันในตลาดของกลุ่มผลิตภัณฑ์เดียวกัน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์กลุ่มที่มีบ้านโพธิ์ เนื่องจากในบริเวณชุมชนบ้านโพธิ์นั้นมีกลุ่มอาชีพที่มีผลิตภัณฑ์ที่กระจายอยู่ทั่วไปในบริเวณชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจและสอบถามข้อมูลต่าง ๆ จึงเห็นศักยภาพของกลุ่มที่มีบ้านโพธิ์ รวมทั้งทางกลุ่มยินดีที่จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เพราะทางกลุ่มก็มีแนวคิดที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ของทางกลุ่มให้เป็นเอกลักษณ์ ที่บ่งบอกถึงผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้อย่างชัดเจน และสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเพื่อการแข่งขันในตลาดที่สูงขึ้นได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ (สุวัชรศรีทองแสง, 2561, น. 20-46) ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบสินค้าของที่ระลึกที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนได้นั้น ชุมชนควรที่จะเพิ่มคุณค่าของผลิตภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

โดยการถ่ายทอดผ่านผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สามารถสื่อความหมายผ่านภูมิปัญญาของชุมชน รวมไปถึงผลิตภัณฑ์ที่มีความทันสมัยขึ้น โดยการใส่ความคิดสร้างสรรค์ และการออกแบบลวดลายต่าง ๆ โดยใช้พื้นฐานของอัตลักษณ์ในชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ถึงความคุ้มค่า เมื่อเทียบกับราคาสินค้าที่ได้ซื้อไป นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ (กฤษฎา ดูปันดุง, 2561, น. 127-140) กล่าวไว้ว่าการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมที่พัฒนารายได้ให้กับประเทศ โดยการท่องเที่ยววันนั้น เป็นเสมือนปัจจัยของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เมื่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความเจริญมากขึ้น ก็เท่ากับเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นผลกระทบที่สอดคล้องกันอย่างเห็นได้ชัด ปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรม นักท่องเที่ยวก็ต้องการสิ่งของต่าง ๆ ทั้งของที่สามารถใช้งานได้ และของที่ระลึก ซึ่งนักท่องเที่ยวมักเลือกซื้องานฝีมือและงานศิลปะ และจากการลงพื้นที่โดยรอบชุมชนบ้านโพธิ์พบว่าปราสาทหินพนมวัน เป็นสถานที่ที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ที่อยู่คู่กับชุมชนมาแต่ช้านาน อีกทั้ง ยังมีลวดลายแกะสลักหินที่มีความสวยงาม และยังคงสมบูรณ์อยู่หลายลวดลาย จากนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดเกี่ยวกับการนำศิลปวัฒนธรรมในชุมชนดังกล่าว มาพัฒนาต่อยอดร่วมกับผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่สื่อถึงศิลปวัฒนธรรม ฝีมือแรงงาน และแหล่งผลิตที่เกิดจากชุมชนทั้งสิ้น จากนั้นได้นำไปปรึกษากับสมาชิกกลุ่มตมิตบ้านโพธิ์รวม ไปถึงผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ซึ่งผลปรากฏว่าจากการออกแบบ ตลอดจนการผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์ชุดมิตประดับร่วมกับทางกลุ่มตมิตบ้านโพธิ์แล้วนั้น

ทางกลุ่มมีความพึงพอใจเป็นอย่างมากและมีแนวคิดที่จะพัฒนาต่อยอดจากผลิตภัณฑ์ต้นแบบให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น สามารถนำไปผลิตและจำหน่ายได้อย่างแท้จริง และยกระดับสินค้าให้ได้มาตรฐานเพื่อที่จะสามารถนำไปแข่งขันในตลาดที่สูงขึ้นในกลุ่มผลิตภัณฑ์เดียวกันได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ (กฤษฎา ดูปันดุง และคณะ, 2562 น. 174-178) ได้กล่าวไว้ว่าการออกแบบโดยเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งกับชุมชน ส่งผลให้เกิดประโยชน์ในการนำเอาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นมาต่อยอด เพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ส่งผลให้เกิดมูลค่าเพิ่มอย่างแท้จริง และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนหรือผู้ประกอบการได้อย่างแท้จริง อีกทั้งยังสามารถนำไปพัฒนาและต่อยอดแนวความคิดให้กับท้องถิ่นหรือกลุ่มอื่น ๆ ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ได้อีกด้วย

ซึ่งผลของการวิจัยที่เกิดกับชุมชนนั้นก็คือชุมชนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับ ไปพัฒนาต่อยอดเพื่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้มากยิ่งขึ้น สามารถสืบทอดและถ่ายทอดให้กับคนรุ่นใหม่ให้เห็นถึงความสำคัญของอาชีพการตมิต ที่บรรพบุรุษได้ให้ไว้ และเพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนให้สามารถอยู่คู่กับชุมชนและสังคมได้ต่อไป โดยใส่ความคิดสร้างสรรค์ และการออกแบบลวดลายต่าง ๆ จากพื้นฐานของอัตลักษณ์ที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์ได้รับรู้ถึงคุณค่าเมื่อเทียบกับราคาสินค้าที่ได้ซื้อไป

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์ชุดมิตประดับ และการใช้ลวดลายจาก

ศิลปวัฒนธรรมมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ ดังนั้นผลที่ได้อาจจะไม่ครอบคลุมถึงการแปรรูปผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงคิดว่า ควรมีการเพิ่มเติมเกี่ยวกับการต่อยอดงานวิจัยสู่ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ของชุมชน ให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้ผลิตและผู้บริโภค เพื่อที่จะสามารถเพิ่มช่องทางการสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืนมากยิ่งขึ้น และควรมีการศึกษาห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ควบคู่กับ (Supply Chain) ของผลิตภัณฑ์กลุ่มตีมีดบ้านโพธิ์ เพื่อทำการตลาดและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน อีกทั้งควรเพิ่มเติมเกี่ยวกับการศึกษาด้านการตลาด การกำหนดราคาขาย (จุดคุ้มค่า-คุ้มทุน) การแบ่งกลุ่มลูกค้าเพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ และการกำหนดราคาขายให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค อันจะนำมาสู่การสร้างรายได้และสร้างเศรษฐกิจให้กับชุมชนได้อย่างแท้จริง

References

- Krissada Dupandung. (2018). Packaging design and branding for baan dong yen bamboo products. **Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University**, 10(1), 127-140.
- Krissada Dupandung. (2019). **NakornBuriRin: The community product of enrichment in the southern Issan civilization habitat** (Master's thesis). Rajamangala University of Technology. Isan.,174-178.

- Office of the National Economic and Social Development Board.** (2018). **National Strategy 2018 – 2037.** [25 February 2020] from [https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_PlanOct2018.pdf]
- Suwapat Srijongsang. (2018). The development of tourism souvenir for community based tourism in Bakchum Village, Nonkor Subdistrict, Sirintorn District, Ubon Ratchathani Province. **Humanity and Social Science Journal, Ubon Ratchthani University**, 9(2), 20-47.